

Viite: maakuntauudistuksen II HE-luonnos. Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain muuttamisesta.

Luomujärjestöt esittävät yhteisenä kantanaan lakiesityksen muuttamista siten, että Suomessa siirrytään alkutuotannon osalta yhden tarkastuslaitoksen malliin, jonka toimialueena on koko Suomi. Tähän tarkastuslaitokseen siirretään ELY-keskusten hoitamat nykyiset tehtävät ja soveltuvin osin tehtäviä Evirasta ja muista tarkastuslaitoksista. Nykyisin luomuvälvontaa ohjaavien viranomaisten yhdistyminen samanaikaisesti maakuntauudistuksen kanssa, tarjoaa hyvän tilaisuuden uudelle organisaatiolle.

Lakiesityksessä alkutuotannon luomuvälvontatehtävät siirtyisivät maakuntauudistuksessa ELY-keskuksilta maakunnille, ja viranomaisten määrä kasvaisi. Jo nykyinen, itsenäisiin alueellisiin välvontaviranomaisiin pohjautuva toimintamalli on johtanut tuotanto-ohjeiden alueellisesti erilaisiin tulkintoihin. Itsenäisillä ELY-keskuksilla ei ole lakisääteistä velvoitetta noudattaa luomuvälvontaa ohjaavan viranomaisen, Eviran antamia tulkintoja tuotanto-ohjeista, eikä Eviralla ole mahdollisuutta muuttaa yksittäistä toimijaa koskevaa ELY-keskuksen ratkaisua. Vaihtelevat tulkinnat asettavat välvottavat toimijat eriarvoiseen asemaan, aiheuttavat erilaisia kustannuksia sekä vaikeuttavat neuvojien ja tarkastajien työtä.

Luomuvälvonta poikkeaa luonteeltaan monesta muusta viranomaisvälvonnasta. Luomuvälvonta on sertifiointia, jossa kolmas osapuoli todentaa toimijan toimineen luomun tuotanto-ohjeiden mukaisesti. Hyväksytyn välvonnän myötä toimija on oikeutettu myymään tuotteensa luonnonmukaisina tuotteina. Luomuvälvontaa tekevä täytyy tuntea tuotantotapa hyvin, jotta hän pystyy erilaisilla tiloilla arvioimaan, onko toimija noudattanut säädöksiä.

Luomuvälvonnän uudelleen organisoinnin tavoitteena pitää olla muusta tuki- ja korvausvälvonnasta kokonaan erillinen, yhtenäinen, ammattitaitoinen, luotettava ja kustannustehokas välvonta, jonka maksut määräytyvät samoin perustein koko maassa. Myös ruotsinkieliset palvelut on varmistettava jatkossa toimintamallista riippumatta. Luomuvälvontaa tekevien henkilöiden on oltava hyvin koulutettuja, ja erikoistuminen tiettyyn tuotantosuuntaan pitää olla mahdollista. Välvontaa voidaan edelleen toteuttaa maakunnista käsin, mutta valvojat toimisivat valtakunnallisen luomuvälvontaorganisaation alaisuudessa. Valtakunnallisen luomuvälvonnän roolina on johtaa, kouluttaa ja antaa ohjeet yhtenäisille tulkinnoille koko maassa. Toimijat voisivat myös valittaa luomuvälvonnän johtoyksikköön yksittäisistä huomautuksista ja tulkinnoista.

Uudessa organisaatiossa on toteuduttava seuraavat vaatimukset:

- Tuottajien yhtäläinen, käytännön läheinen ja tasapuolinen kohtelu koko maassa välvontapäätöksiens osalta.
- Luomuvälvonnasta perittävien maksujen pitää olla kohtuulliset ja yhteneväiset koko maassa.
- Paikan päällä tuotantotarkastuksia tekevien valtuutettujen tarkastajien on saatava opastaa toimijaa luomuvälvontavaatimusten täyttämisessä.
- Perustetaan luomutuotantosääntöjen ja välvontaohjeen kehittäjän/julkaisijan ja toimijoiden yhteinen neuvoo-antava elin, joka avustaa EU:n luomusäetuksen määräysten soveltamisessa Suomen olosuhteisiin. Tässä elimessä pitää olla tuottajien edustus.
- Perustetaan sovitteluelin, joka käsittelee ongelmallisimpia välvontatapauksia. Sovitteluelimen päätösten tulee olla sitovia. Tässä elimessä pitää olla tuottajien edustus.

- Tuotantotarkastusten yhteydessä annetuista korjauskehotuksista pitää olla valitusoikeus.
- Valtuutettujen tarkastajien ja valvontapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaito ja sen ylläpito pitää taata uudessa hallintomallissa.
- Sähköistä asiakirjahallintaa on kehitettävä siten, että ylimääräinen tieto ei siirry aiheuttaen valvontaseuraamuksia.
- Maataloustukitarkastukset ja luomutuotantotarkastukset on pidettävä ja toteutettava toisistaan erillisinä.

Uuden luomuvalvontaorganisaation luomiseksi ehdotamme, että ennen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain muuttamista selvitetään, miten lakia on muutettava tavoitteiden mukaisen luomuvalvonnan organisaation synnyttämiseksi.

Olemme mielellämme mukana valmistelutyössä, jossa kehitetään valtakunnallista luomutarkastusmallia ja organisaatiota.

Ystävällisin terveisin luomualan järjestöt:

Luomuliitto ry.

Yhdistyneet luomutuottajat ry.

Biodynaaminen yhdistys - Biodynamiska föreningen ry.

MTK ry.

SLC ry.

Pro Luomu ry.

ProAgria ry.